

Dôvodová správa

Založenie Európskeho zoskupenia územnej spolupráce Via Carpatia je využitím a výsledkom samostatnej zahraničnej politiky oboch regiónov, ktorú umožňuje legislatíva Európskej únie. K prvej výmene zakladajúcich dokumentov medzi slovenskou a maďarskou stranou došlo začiatkom mája 2012. Negociačný proces bol úspešne ukončený koncom roku 2012 a výsledkom bola ratifikácia dokumentov 9. januára 2013 v Košiciach. V zmysle dohody štatutárov jednotlivých krajov sa zakladajúcimi členmi Európskeho zoskupenia územnej spolupráce Via Carpatia stali Košický samosprávny kraj a župa Borsod-Abaúj-Zemplén.

Po podpise Dohovoru a Stanov Európskeho zoskupenia územnej spolupráce s ručením obmedzeným vznikli pracovné skupiny. Ich úlohou bolo pripraviť podmienky pre výber riaditeľa EZÚS, navrhnuť potenciálnych kandidátov a urobiť výberové konanie, zostaviť rozpočet a vykonať všetky potrebné úkony k registrácii EZÚS. Bol dokončený preklad zakladajúcich dokumentov do anglického jazyka, župa Borsod-Abaúj-Zemplén získala súhlas k vstupu do zoskupenia od Ministerstva spravodlivosti a verejnej správy Maďarska (Közgazgatási és Igazságügyi minisztérium) a v apríli 2013 bol podaný návrh na zápis EZÚS Via Carpatia do registra vedeného na Úrade vlády SR. Registrácia podliehala slovenskému právu z dôvodu dohody oboch partnerov, že kancelária (sídlo) EZÚS bude v Košiciach. Registrový úrad zaregistroval zoskupenie k 31. máju 2013. O založení EZÚS Via Carpatia bol informovaný Výbor regiónov a žiadosť o uverejnenie oznámenia o založení zoskupenia v Úradnom vestníku Európskej únie bola doručená Úradu pre vydávanie úradných publikácií Európskeho spoločenstva.

Priebežne s registráciou v úzkej spolupráci pracovných skupín oboch žúp sa pripravoval výber riaditeľa EZÚS. Podmienky a požiadavky výberového konania boli uverejnené na webových stránkach a úradných informačných tabuliach obidvoch žúp. Po výberovom konaní 4. júna 2013 spoločná komisia partnerských žúp navrhla do funkcie riaditeľa EZÚS Ing. Juliannu Orbán Máté PhD., ktorá bola vymenovaná do funkcie na prvom valnom zhromaždení konaného dňa 24. júla 2013.

EZÚS Via Carpatia začalo svoje fungovanie 1. 9. 2013 v Košiciach, na Námestí Maratónu mieru 1. Cieľom zoskupenia je, aby sa uľahčila a podporila cezhraničná, nadnárodná a medziregionálna spolupráca medzi jeho členmi s cieľom posilniť hospodársku a sociálnu súdržnosť, predovšetkým prostredníctvom realizácie projektov alebo programov cezhraničnej spolupráce. Na základe analýz oboch samosprávnych krajov v priebehu predchádzajúcich mesiacov sa v rámci koncepcie zdôraznilo niekoľko dôležitých faktorov (cieľov). Dňa 27. februára 2014 na druhom valnom zhromaždení sa tieto ciele konkrétne definovali.

Najdôležitejším a z pohľadu EZÚS Via Carpatia najpodstatnejším cieľom je podporiť vybudovanie severojužného koridoru Via Carpatia. Všetky opatrenia smerujúce k rozvoju tejto aktivity majú byť prioritné.

Via Carpatia je historická cesta spájajúca Baltické more s Egejským. Jej rozvoj a rýchlejšie dobudovanie by mohlo mať veľký vplyv aj na ekonomický rozvoj krajín, vrátane rozvoja malého a stredného podnikania, vedy a výskumu, technológií a priemyselných parkov, ktoré sa nezaobídu bez dopravnej infraštruktúry a logistiky. Táto iniciatíva nie je nová. Slovensko sa na jeseň v roku 2012 na stretnutí zástupcov ministerstiev dopravy siedmich krajín v poľskom Lancute oficiálne pripojilo k Lancutskej deklarácii, ktorej cieľom je vybudovanie najkratšej cesty zo severu Európy na juh. Cesta označovaná ako Via Carpatia má viesť od litovského prístavného mesta Klaipeda cez Kaunas, poľské mestá Białystok, Lublin a Rzeszów, cez Košice a maďarské mestá Miškovec a Debrecín, naprieč Rumunskom

cez Oradeu (Veľký Varadín), Lugoj, Calafat a Konstancu, cez bulharskú metropolu Sofia a mesto Svilengrad a končiť by sa mala v gréckom Solúne. Pôvodnú Lancutskú deklaráciu v roku 2006 podpísali ministri dopravy štyroch krajín – Litva, Poľsko, Maďarsko a Slovensko.

Brusel plánuje rozvíjať tento koridor až po roku 2050. Z toho dôvodu národné vlády mu zatiaľ nevenujú veľkú pozornosť. Preto je potrebné vyvinúť iniciatívu zdola a iniciovať rozvoj tohto koridoru, ktorý má strategický význam pre regióny pozdĺž Shengenskej hranice. A práve tu môže Via Carpatia zohrať zásadnú úlohu. Pri iniciatíve zdola bude potrebné dostať za jeden rokovací stôl regióny pozdĺž koridoru a podpísať spoločnú dohodu na budovaní Via Carpatia. Ďalším krokom je vypracovanie štúdie uskutočniteľnosti pre tento koridor s vyhodnotením možného prínosu koridoru pre sociálny a hospodársky rozvoj. Pri všetkých týchto náročných úlohách, by mohlo Európske zoskupenie územnej spolupráce Via Carpatia zohrať významnú koordinačnú úlohu a preto sa tieto ciele zahrnuli do jeho stratégie.

Ďalším cieľom je podpora malých a stredných podnikateľov v oblasti vytvárania produktov vlastnej výroby, s cieľom vytvoriť sieť výrobcov, ktorí pomocou vzdelávacej aktivity sa opätovne vrátia k výrobe vlastných produktov či už v remeselnej oblasti alebo poľnohospodárskej prvovýrobe. Košický samosprávny kraj, ale aj župa Borsod - Abaúj - Zemplén zdieľajú rovnaký problém, ktorým je vysoká miera nezamestnanosti v oboch regiónoch. Práve táto oblasť môže predstavovať riešenie tohto problému. Vytvorením lokálnej distribučnej siete vlastných domácich produktov by sa využil potenciál oboch krajov v podobe prírodných a ľudských zdrojov.

V poradí tretím cieľom v rámci stratégie EZÚS Via Carpatia je Branding EZÚS Via Carpatie pomocou stredných a vysokých škôl s cieľom prepojenia teórie s praxou a zapojenie mladej generácie pri tvorbe budúcich hodnôt. Z pohľadu EZÚS Via Carpatia je dôležité, aby sa jeho meno dostalo do povedomia ľudí žijúcich na oboch územiach. Dnešné novodobé techniky a možnosti dopomáhajú zviditeľniť danú organizáciu na rôznych úrovniach. Nástroje sú rôzne, od webovej stránky až po rôznorodé reklamy je možné zabezpečiť propagáciu spoločnosti. EZÚS Via Carpatia sa rozhodlo, že branding spoločnosti spojí so vzdelávacími inštitúciami (stredné a vysoké školstvo) v kraji a vyzve študentov cez súťaže k spolupráci. EZÚS Via Carpatia preferuje spoluprácu na každej úrovni a víziou do budúcnosti je práve spojiť ľudí žijúcich v daných krajoch či už v rámci vzdelávacích aktivít alebo iných činností. Takýmto spôsobom prispieva aj k prepojeniu praxe s teóriou, lebo študenti budú mať možnosť zúčastniť sa procesoch prebiehajúcich v organizácii a tým získať vedomosti, ktoré sú na trhu práce v dnešnej dobe nevyhnutné.

Posledným cieľom je spojiť kultúrne a historické oblasti s cieľom rozvíjať a dávať do povedomia hodnoty minulej a súčasnej doby.

V prípade vyššie uvedených cieľov nemôžeme zabudnúť na jeden závažný a z pohľadu úspešnosti dôležitý fakt, ktorým je spolupráca. Cieľom Via Carpatie je, aby sa ľudia spojili a spoločným úsilím dosahovali vytýčené ciele. Spolupráca a vytváranie spoločných hodnôt je základným hnacím motorom pre EZÚS Via Carpatia a v tom duchu sa bude aj realizovať v nasledujúcom období.

Dňa 27. februára 2014 Via Carpatia registrovala spoločnosť s ručením obmedzeným na území Maďarskej republiky pod názvom A jövő útja Kft (Cesta budúcnosti). Cieľom tejto spoločnosti, ktorá je dcérskou spoločnosťou EZÚS Via Carpatia je, aby sa na základe stanov a dohovoru plynulejšie vedeli plniť úlohy Via Carpatie aj na území Maďarskej republiky. Slúži ako nástroj na zjednodušenie procesov prebiehajúcich medzi oboma krajinami.

Okrem spomínaných cieľov, ktoré sa budú v budúcnosti realizovať má EZÚS Via Carpatia aj iné aktivity. EZÚS Via Carpatia sa pravidelne zúčastňuje na pracovných skupinách k operačnému programu HU-SK 2014-2020. Je to jediný zdroj, ktorý môže EZÚS počas svojho fungovania použiť, jediný program, z ktorého môže čerpať nenávratné finančné prostriedky. Na poslednom zo stretnutí 5. - 6. 03. 2014 vo Felsőtárkányi bol EZÚS Via

Carpatia navrhnutý ako strešný koordinačný orgán pre fond mikroprojektov. V nasledujúcom období bude úsilie Via Carpatie smerovať k tomu, aby splnil stanovené podmienky pre získanie štatútu tohto koordinačného orgánu pre východnú časť hranice HU - SK.